

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Chronologiae Veteris Testamenti Accvratvm Examen
Augustißimæ, Invictissimæq[ue] Domui Austriacæ
Dicatvm**

Philippi, Henricus

Coloniae Agrippinae, 1637

6. Quo tempore lethro ad Moysen venerit. cap.17.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64340)

promissionis ingressi sunt. Sic ad exactum 40. annorum calculum, desideratur vnus circiter mensis spatium: sed eiusmodi minutias non raro Scriptura permittit.

CAPVT XVII. EXODI v. i.

Mansio 11. 1. **I**gitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansionem suam iuxta sermonem Domini castra metati sunt in Raphidim, vbi non erat aqua ad bibendum. Notant hoc loco sacri interpretes nonam populi mansionem fuisse in Daphca, decimam in Alus, vndecimam in Raphidim, prout ordine recensetur Num. 33. at vero nonam & decimam libro Exodi suis nominibus expressis non fuisse, sed tantum insinuat as hisce verbis: *per mansiones suas.*

Quaestio Ad octauam mansionem populum 15. die mensis secundi, anno primo Exodi peruenisse constat ex cap. 16. huius libri, v. 1. quando autem ad nonam, decimam, vndecimam aduenerint, in quaestionem vocatur.

Opinio non placet. 2. Salianus censet Hebræos vltima mensis secundi pertigisse in Daphca, ratus eos secundum à dato manna sabbatum in octaua mansione egisse, prima mensis tertij die, in Alus, quarto eiusdem in Raphidim se suaque transfugisse. Quod mihi creditu difficile est. Nam in 12. mansionem, vbi lex data est, peruenisse post 3. diem Siuaa Hebræos initio cap. 19. probabitur. Duas vnum nimum noctes in Raphidim positas, sacra pagina ostendit hoc capite. Cum enim ibi non esset aqua ad bibendum populo, surgatus est contra Moysen. ver. 1. & Moyses post murmur ad Deum recurrit, ac diuino oraculo iubetur assumere secum seniores, & coram eis ac populo virga petram ferire: quod & fecit, quamque elicuit. Venit Amalec & pugnabat contra Israël in Raphidim, vbi dixitque Moyses ad Iosue: elige tibi viros, & egressus pugna contra Amalec, cras ego stabo in vertice collis &c. ver. 9. Pugnante cum Amalecitis locum dicuntur manus Moysis non lassatae, vsque ad occasum Solis. ver. 12. Vnde colligimus toto die pugnatum, cum de bello pridie habita fuisset conclusio. Pugna feliciter peracta, Moyses ibi altare erigendum, & sine diebus sacrificium offerri curat: quod non nisi postridie factum videtur. Venerit igitur in Raphidim populus die prima mensis tertij: die 2. pugnauerit vsque ad occasum, tertia oblato Eucharistico sacrificio, venerit in 12. mansionem, demque die Moyses semel montem ascenderit.

De 9. & 10. mansione. 3. De tempore nonæ & decimæ mansionis nihil habeo compertum, quod secundo mense, post diem decimam sextam Hebræi per eas transierint. Nam in octaua, die 16. secundi mensis primum manna decem

ea verò quæ de manna narrantur cap. 16. Exodi, suspicior non omnia in 8. statione; sed nonnulla etiam in nona & decima contigisse, secundo post datum manna sabbato populum iam fuisse in Alus, ubi tradunt Hebræi cœpisse observationem sabbati. Quando autem venerint in Daphca, quamdiu vel ibi, vel in Alus hæserint de finire non possum.

4. Ex eorum sententia, qui feria 6. ex Ægypto exitum, primum manna die Dominico datum, legem sabbato traditam existimant, dicendum videtur cum Tornio & Cornelio tunc mensẽ primũ fuisse cauum, quod etiam Menochio placere videtur, cum ait diẽ 15. mensis secundi fuisse tricesimam ab exitu, Exodi 16. v. 1. tum diẽ 15. Iar mouisse Hebræos ad 8. mansionem, sequenti diẽ manna decidisse, diẽ 22. eiusdem fuisse primum à dato manna sabbatum, quo aduersum est cibum pridie collectum non computruisse, alterum verò sabbatum incidisse in 29. diẽ eiusdem mensis, quo *populus sabbatizasse* dicitur Exodi 16. v. 30. idque in Alus vt Hebræi interpretantur, cum iam per Daphca transitum esset, deinde, vltima Iar, aut prima diẽ Siuan ventum in Raphidim, sequenti pugnatũ, tertia migratum ad 12. mansionem, quarta & quinta diẽ populum se ad legem accipiendam præparasse, sexta promulgatum Decalogum, tertio post datum manna sabbato.

*Tempore
Moysis
primæ
mensis eris
cauus.*

5. Nec est, quod obijciatur moderna Calendarij Hebraici ratio, qua Nisan plenus 30. dierum constituitur; hanc enim rationem Exodi tempore non fuisse seruata fateri coguntur ipsimet Hebræi, dum asserunt diẽ 15. Nisan qua ex Ægypto migrarunt, fuisse feriam sextam, & 6. Siuan incidisse in sabbatum. Tamen iam in suis Calendarijs seruo cauent, ne alterutrum horum contingat.

Fasti Hebraeorum mutati.

6. Si quispiam quærat, cur in eam opinionem sim propensior, quæ Nisan tempore Moysis cauum fuisse arbitratur? Respondebo in primis non deesse auctores bonæ notæ, qui diserte eam tradant, in quibus Tornio ad annum m. 2544. num. 31. Cornelius in Exodum cap. 16. v. 1. Bonfrerius num. 13. v. 27. vbi secundum mensẽ plenum constituit. Idem asserere coguntur, qui diẽ 15. secundi mensis dicunt fuisse tricesimam ab exitu de Ægypto, quod facit Iosephus l. c. Menochius Exodi 16. v. 1. Deinde vel inuiti in hanc sententiam veniunt, qui cum Hebræis & alijs suo loco recēsitis, Exodum ferie 6. & primum manna ferie 1. consignat: quibus adde Vincentium lib. 2. spec. hist. cap. 6. sicut & quotquot primum manna die Dominico datum autumant, & legem sabbato. Qui verò Nisan Exodi tempore tricenum dierum fuisse affirmant, vna Calendarij Hebraici auctoritate nituntur, quæ tamen satis imminuta videtur ex iam dictis num. 5. Ex eo enim quod Hebræi diserte tradant exitum de Ægypto feria 6. & legem datam sabbato, consequens est, diẽ 16. secundi mensis qua primum

Cur Nisan olim cauus

P. Philippi
Chronologia
Testamenti

A IV
17

manna pluit feriam 2. incidisse, si Nisan fuit plenus: si verò cauus; locum habebit communis Catholicorum maximè antiquorum sententia, qua die Dominico adstruunt primum manna apparuisse. Quare eorum opinionem nequam probo, qui vt doctrinam Iudaicam de Nisan pleno tueantur, tres alia Iudaicas traditiones facessere iubent, nempe de feria 6. qua Exodum contigit se, de sabbato quo legem traditam, & feria 2. qua Iudæi primum manna collectum volunt. Ita philosophantur Scaliger, Caluissius, Capellus, Alstedius: non mirum vt Calendarij Gregoriani normam incuruent, qua mensis Paschalis Christianorum (qui Iudaico Nisan pariatur,) initium, intra 29. dierum spatium constringitur, puta ab octaua die Martij, ad quintam Aprilis inclisue.

*Subdola
ratio Iu-
daorum.*

7. Iudæi in suis Calendarijs ita dies mensis Nisan digerunt, vt reuera unus appareat, vna enim in facie solum 29. dies ordine notant, licet commode 30. signare possent, tum Tekupham adscribunt, quasi mensis esset finitus. Vt so deinde folio, in summa pagella Iar siue mensem secundum ponunt, sub quo proximè locant 30. & ad latus primum diem mensis lunaris adnotant: linea secunda, diem primam subijciunt; sed ad latus disertè monent esse secundam, sub titulo mensis secundi dies triginta collocant: sub Nisan autem, etsi factotidem numeri locum habere possent, nunquam tamen, nisi 29. in primis Rabbini à me cur hoc facerent aliquando interrogati: responderunt id eodem more maiorum fieri: causam verò se ignorare. Dicant itaque Hebraei quicquid velint: scriptis suis mensem primum, tertium, & reliquos numeros impares 29. dierum constituunt; fortassis, vt obscurè insinuent antiquitatem lemanni formam in vtu fuisse.

8. Addunt aliqui probabilem suspensionem cur mensis primus lunaris cauus potius, quam plenus esse debuerit: quia lunatio vna constat ciuilitèr 29. diebus cum semisse: rationi autem magis consentaneum videtur, vt primo mensi nati 29. duntaxat tribuantur, secundo verò mensi triginta, sicuti licet annus lunaris sex horis dies 365. superet, non tamen anno primo, sed quarto demum sextilem diem assumit.

CAPVT XVIII. EXODI.

Quo tempore Iethro ad Moysen venerit, & quanto manserit.

*Opinio
Lyrani.*

1. **N**icolaus de Lyra in hoc caput fatetur Hebræos in ea sententia esse sentiant Iethro ad Moysen venisse post legem datam sub initium secundi egressions ex Ægypto, ac proinde per anticipationem illius aduentus

hoc capite describi: sed opinatur id factum anno primo Exodi, & quidem ante legem datam. 1. Quia Iethro non videtur procul à monte Sinai habitasse, quandoquidem Moyles dicitur gregem Soceri sui minasse in interiora deserti, & venisse ad montem Dei Horeb. Exodi 3. vers. 1. Et ideo, inquit Lyranus, audita magnificentia Moysi generi sui, non est verisimile, quod tardasset per annum venire ad ipsum. 2. Cum Iethro ad veram fidem, quam populus Iudaicus profitebatur conuersus fuerit, ut hic vers. 11. innuitur, decebat, ut anno ferè integro apud Moysen moraretur, quo plenè ritus & cæremonias legis edoceretur, nempe, vsque ad initium anni secundi, quando castra è Sinai mouenda erant. 3. Cum suum generum in tanta gloria esse videret, congruum erat, ut honoris gratia, cum eo diutius permaneret.

Prob. 1.

Prob. 2.

2. Hac de re nihilominus dicendum est, primò, quando Iethro ad Moysen accessit populum iam fuisse in 11. mansione ad montem Sinai, iuxta illud Exodi 18. vers. 5. Venit ergo Iethro cognatus Moysi, & filij eius, & vxor eius, ad Moysen in desertum, vbi erat castra metatus iuxta montem Dei. Ad quem montem castra sua promouerant Israelitæ initio mensis tertij: die autem 6. eiusdem legem acceperant. Vnde sequitur nec secundo mense anni primi ab Exodo hunc aduentum signari debere.

Concl. 1.

3. Dicendum secundò, nec ante legem promulgatam id accidisse. Nam aduentanti Iethro, Moyses obuiam iuit, eumque hospitali conuiuio excepit: altera die à mane ad vespèram ius populo dixit. Addit Abulensis diem tertium tribunis & alijs officialibus ordinadis insumptum fuisse. Quicquid autem sit de hoc tertio die, duo illi priores dies excipiendo Iethro, & causis audiendis impensis in 12. mansione non fuerunt antequam lex daretur. Quamprimum huc fuit peruentum, Moyses confestim in montem ascendit, egitque cum populo de rebus ad legem recipiendam spectantibus, & in diem tertium præparauit, ut dicam cap. seq. Sic nulla pars temporis reliqua fuit qua Iethro exciperetur, & causæ vulgi audirentur, ut latius probant authores iam citandi.

Conclus. 2.

4. Dicendum tertio, Iethro sub finem anni primi Exodi, aut fortè initium secundum ad Moysen aduenisse. Id prolixè probat Abulensis quæst. 2. cui subscribit Cornelius v. 5. Salius ad an. m. 2544. num. 723. Torniellus anno m. 2545. numer. 45. Probant illi tum alijs rationibus, tum ex Deuter. cap. 1. à vers. 6. ad 15. vbi Moyses dicitur magistratus constituisse, sub id tempus, quo è Sina migrandum erat: quod accidit anno secundo Exodi mense secundo, vigesima die. Numer. 10. vers. 11. magistratus autem creati sunt authore Iethro, virgibus senioribus, ut ex hoc capite liquet. Deinde licet Moyses conatus fuerit diutius Socerum in castris retinere Numer. 10. vers. 31. (si idem est Hobab

Conclus. 3.

P.
PhilippiChronologia
Testamenti

A IV

17

Hobab cum Iethro) eum tamen dimisit, qui reuersus abiit in terram suam, vt ad hunc huius capituli refertur. Cum igitur Iethro, animo redeundi suum Generum inuiseret; verosimile non est, integrum fere annum, domo sua neglecta, in castris Hebræorum traxisse moras, quod tamen asserere cogitur Lyranus, dum ait eum ad Moysen adijisse ante legem datam, nec diffitetur, quin adfuerit, quando tribuni & alij in populo magistri sub discessum à Sina constituti sunt.

Confirmatio.

5. Quod non statim ab accepta lege, Sephora cum filijs ad Moysen adducta fuerit, auctores etiam ex eo confirmant; quod Moyses binis aut ternis quodragessimis mox à dato Decalogo sic distentus fuerit, vt nullum interim tempus assignari possit, quo eos hospites, de quibus agimus excipere poterit.

Ad 1. Lyrani.

6. Rationes Lyrani proponit & resoluit Abulensis hic q. 2. & 12. Quod primam attinet, varijs de causis fieri potuit, vt Iethro non citius ad Moysen conferret, siue propius, siue remotius eius domicilium à Sina abesset: quoniam multa de populo Israëlítico inaudisset. Probabile est, eum suam profectioem distulisse, donec sciret quonam loco Hebræi castra metarentur, quoniam et Moysis de vxore & liberis in desertum adducendis voluntas. Si prima die Moyses in Sina aduenerat nuncios ad focerum misisset, & Iethro mox ab eius aduentu se in viam dedisset: non tamen idcirco dici posset, eum ante legem promulgatam in Sina peruenisse. Ibi enim Moyses cum castra metatus esset sine mora conscendit montem, & sequentibus diebus tantum otij non habuit, vt obuiâ focero ante legem latam procederet: quod tamen eum fecerit agimus hic v. 7. Adde Iethro nuncios ad Moysen cum mandatis præmississe, & eum de filiarum & vxoris aduentu certiores facerent, v. 6. Vnde apparet Iethro non instar cursoris, aut tabellarij insperato aduolasse, sed longe tardius gradu, & eo comitatu aduenisse, quo honoratæ familiæ, ad personas non vniuersales deduci solent. Quin & coniectura probabilis æstimari potest, prius eum esse ad Iethro de Hebræis ad montem Sinai commorantibus, & Moysen voluntate quam eum filiam & nepotes adducendos putaret. Sic maiorem Moysi honorem deferebat, quam si præpropere tam cata ipsi pignora diutius per se certa errandi, periculo exposuisset.

Ad 2.

7. Ad 2. Iethro tunc quidem verum Deum, quem colebat Israel, profectus est: sed fortè iam pridem à Moysè veram fidem edoctus. Quod si eo demum tempore fidei lumen accepit; non erat tamen opus vt ad circumcisionem & alios ritus Mosaiicos tanquam profelytus transfiret, præsertim cum in deserto fuerit Hebræorum circumcisio. Deinde pleræque legis cæremoniæ erant sacrificijs & legalibus immunditijs, quas cum Iethro ad suos reuersus oblatas non posset, non erat operæ precium ijs discendis annum consumere. Quæque ad comparandam rerum ad salutem necessariarum notitiam & Moysi

vt decebat honorandum, satis erat si Iethro, vnum alterumue mensum apud eum hospitaretur. Et sic tertium argumentum nihil probat.

CAPVT XIX. EXODI.

Quando populus ad montem Sinai peruenerit.

Mense tertio egressione Israel, de terra Aegypti, in die hac venerunt in solitudine montis Sinai, cap. 19. vers. 1. Ita habet editio vulgata consentiente textu Hebraeo, Graeco, Chaldaica paraphrasi. Quanam vero dicatur hac dies, non est vna omnium authorum sententia. Nonnulli aiunt hanc diem dici, qua recesserunt ex Raphidim, vt significetur, non esse magnam distantiam inter Raphidim, & montem Sinai: quam interpretationem sequitur Lipsomanus, Fagius, Bonfretius, Scholia Varabli, & late propugnat Salius illo anno 1544. numer. 367. Cum enim, inquit, dixisset Moyses, in hac die venerunt in solitudinem Sinai, & videret se obscurus locum, quod relatiuum sine antecedente posuisset, explicandi gratia integram posuit sententiam. Nam profecti de Raphidim, & peruenientes in desertum Sinai castra metati sunt, in eodem loco. Quod confirmari ait per particulam causalem, nam, quam habet vulgata editio, Tigurina & paraphrasis Chaldaica. Iuxta hac interpretationem, quam non improbabilem reor, scriptura verbis iam relatis, diem qua Hebraei ad montem Sinai accesserunt, non refert ad mensum tertium sed tantum indicat eadem die, qua ex Raphidim discesserant, in desertum Sinai peruenisse: eam autem fuisse quartam mensis tertij arbitratur Salius, & penultimam secundae mensis fuisse sabbatum, nec licuisse tunc iter facere, ac proinde populum vltima die mensis secundi, ex 8. mansione, venisse ad nonam: prima mensis secundi de Daphea ad locum decimae stationis Alus dictum, die 2. de Alus in Raphidim, vadecimam mansiorem, eodem die sub vesperam, aquas de petra, murmurantibus dadas, Amalecitas extremae agminis Hebraeorum carpsisse, proximam nocte de bello deliberatum, postridie, qui fuerit tertius mensis tertij pugnatum cum Amalecitis vsque ad Solis occasum, in idem & erectum altare, fortasse etiam sacrificatum, ac die tandem quarta Israelitas in Sina peruenisse, ita vt Moyses praecesserit matut. eo que peruenerit hora tertia ante meridiem, mox ascenderit ad montem, inde ad populum qui iam aduenerat Dei mandata retulisse circa meridiem, re cum maioribus eomunicata circa horam 2. pomeridianam iterum subiisse montem, circa quintam ad populum rediisse, & praeparationem in tertiam diem indixisse, quae futura erat sexta Siuan, qua legem populus accepit.

Quaestio
status.
1. Opinio.

2. At vero Rupertus & Abulensis in hunc locum & Beluacensis lib. 2. hist. e. 8. putant hanc diem, primam mensis appellari, q. d. mense tertio, prima die mensis venerunt filij Israel in solitudinem Sinai. Fauet Bellarminus lib. 3. de cultu Sanctorum cap. 13. hanc diem idem esse ratus, quod initium mensis. Sed hi auctores

2. Opinio

V

thores

P.
Philippi

Chronologia
Testamentum

A IV

17